

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo
ministro 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu
Nr. ISAK-2433

PRADINIO IR PAGRINDINIO UGDYMO BENDROSIOS PROGRAMOS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos (toliau – Bendrosios programos) nuosekliai plėtoja ankstesnių metų Bendrosiose programose suformuotus ugdymo turinio pagrindus ir atliepia naujus švietimui iškilusius iššūkius – sparčią mūsų šalies socialinio ir ekonominio gyvenimo kaitą ir besiplečiančias galimybes įgyvendinti švietimo naujoves.

2. Bendrųjų programų paskirtis – apibrėžti pradinio ir pagrindinio ugdymo turinį, siekiant ugdymo dermės, prieinamumo ir kokybės visoje šalies švietimo sistemoje. Ugdymo turinys Bendrosiose programose apibrėžiamas aprašant numatomus mokinių mokymosi pasiekimus, pateikiant rekomenduojamas ugdymo proceso gaires, nurodant dalykų turinio apimtį ir aprašant mokinių pasiekimų lygių požymius. Mokinių mokymosi pasiekimai Bendrosiose programose aprašomi ypač išryškinant mokinių įgyjamus bendrųjų kompetencijų ir esminių dalykinių kompetencijų pagrindus.

3. Bendrosios programos apibrėžia ugdymo turinį valstybės lygmeniu. Mokyklos ir mokytojai, vadovaudamiesi Bendrosiomis programomis, formuoja mokyklos ir klasės lygmens ugdymo turinį pritaikydami jį pagal atskirų klasių ir mokinių poreikius taip, kad mokiniai pagal savo išgales pasiektų kuo geresnių rezultatų.

4. Bendrosios programos atnaujintos vadovaujantis Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. liepos 4 d. nutarimu Nr. IX-1700 (Žin., 2003, Nr. 71-3216); Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2003, Nr.63-2853); Bendrojo lavinimo ugdymo turinio formavimo, vertinimo, atnaujinimo ir diegimo strategijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. gegužės 23 d. įsakymu Nr. ISAK-970 (Žin., 2007, Nr. 63-2440) tikslais, principais ir prioritetais; Nacionaline darnaus vystymosi švietimo 2007–2015 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. spalio 2 d. nutarimu Nr. 1062, (Žin., 2007, Nr. 106-4348); Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. vasario 25 d. įsakymu Nr. ISAK-256 (Žin., 2004, Nr. 35-1150).

II. PAGRINDINĖS UGDYMO TURINIO ATNAUJINIMO KRYPTYS

5. Rengiant ir įgyvendinant Bendrąsias programas laikomasi šių ugdymo turinio atnaujinimo krypčių:

5.1. orientuoti ugdymo turinį į bendrųjų kompetencijų ir esminių dalykinių kompetencijų ugdymą, ypatingą dėmesį kreipiant mokymuisi mokytis;

5.2. stiprinti ugdymo individualizavimą, atsižvelgiant į skirtingus mokinių poreikius;

5.3. stiprinti ugdymo turinio integraciją siekiant, kad mokiniai suprastų ir galėtų kūrybingai taikyti tai, ką išmoko;

5.4. suderinti dalykų turinio apimtį, atsisakant aktualumą praradusių ugdymo turinio elementų ir įtraukiant naujus, aktualius;

5.5. ugdymo turinį išdėstyti taip, kad ugdymo turinio elementus būtų lengviau klasifikuoti (planuojant, rengiant metodinę medžiagą, vertinant, publikuojant elektroninėje erdvėje ir pan.).

6. Siekiant orientuoti ugdymo turinį į bendrųjų ir esminių dalykinių kompetencijų ugdymą, Bendrosiose programose:

6.1. numatomas toks ugdymo procesas, kuris įtrauktų mokinį į aktyvų ir sąmoningą mokymąsi, ir ypač akcentuojami laukiami mokymosi pasiekimai;

6.2. mokinių pasiekimai aprašomi kaip trijų neatsiejamų nuolat plėtojamos kompetencijos sudedamųjų dalių – nuostatų, gebėjimų, žinių ir supratimo – visuma. Tuo siekiama parodyti, kad mokiniui nepakanka žinoti faktus, taisykles ar apibrėžimus. Perimamas tam tikros srities žinias jis turi gerai perprasti, gebėti pritaikyti naujose situacijose, rodyti išmanymą ir atitinkamomis nuostatomis grįstą elgesį ir veiklą, t. y. kompetenciją;

6.3. šalia mokinių pasiekimų aprašų pateikiamas skyrelis „Ugdymo gairės“, norint pabrėžti, kad mokinsys kompetenciją gali išsiugdyti tik pats sąmoningai aktyviai mokydamasis, o mokytojo pareiga – jį nukreipti ir jam padėti. Šios gairės nėra griežtai privalomos, jos tik atskleidžia išbandytus norimų ugdymo rezultatų siekimo būdus, paremtus aktyviu mokinių, mokinių ir mokytojo bendradarbiavimu, mokymusi remiantis realia gyvenimo praktika. Konkrečius mokymo(si) ir vertinimo metodus, užduotis mokytojas parenka pats, atsižvelgdamas į mokinių pasirengimą ir patirtį, turimas priemones;

6.4. siekiant padėti mokytojui tinkamai atrinkti ir apriboti dalykų turinį, skyriuje „Turinio apimtis“ nurodoma, kokios esminės dalyko žinios reikalingos numatytiems rezultatams pasiekti. Sumažinus dalyko žinių apimtį, sudaromos sąlygos daugiau laiko skirti supratimui gilinti, gebėjimams ir nuostatoms ugdyti, ugdymui individualizuoti.

7. Siekiant stiprinti ugdymo individualizavimą, Bendrosiose programose:

7.1. mokinių pasiekimai (žinios ir supratimas, gebėjimai, nuostatos) aprašomi ne vieneriems metams, o dvejų metų koncentrai (1–2, 3–4, 5–6, 7–8, 9–10 klasėms), taip atveriant mokytojams galimybes lanksčiau planuoti ugdymą;

7.2. kiekvienam dvejų metų koncentrai lentelė pateikiami apibendrinti patenkinamo, pagrindinio ir aukštesniojo pasiekimų lygių požymių aprašai, norint padėti mokytojams objektyviau įvertinti individualius mokinių pasiekimus ir pažangą;

7.3. skyriuose „Ugdymo gairės“ ir „Turinio apimtis“ aprašomas turinio minimumas, nurodant, ko būtinai turėtų mokytis mokiniai, kad pasiektų patenkinamą pasiekimų lygį, o ką galima praleisti;

7.4. teikiamos naujos, ligi šiol Bendrosiose programose nebuvusios, pasirenkamosios programos, dalykų programų veiklos sritys, padedančios mokiniams pasirinkti mokymosi kryptį, rekomendacijos mokytojams, kaip pritaikyti atskirų dalykų programas pagal mokinių poreikius:

7.4.1. dorinio ugdymo srityje pirmą kartą pateikiamos tradicinių Lietuvos konfesijų – ortodoksų (stačiatikių), evangelikų liuteronų, evangelikų reformatų, karaimų tikybos pradinio ir pagrindinio ugdymo programos ir judėjų tikybos pažintinė programa;

7.4.2. parengtos Bendrosios programos kurtiesiems ir neprigirdintiems: gestų gimtosios kalbos – pradiniam ir pagrindiniam ugdymui; lietuvių kalbos, matematikos, pasaulio pažinimo – pradiniam ugdymui, lietuvių kalbos ir užsienio kalbos – pagrindiniam ugdymui;

7.4.3. informacinių technologijų bendrojoje programoje 9–10 klasių mokiniams teikiami pasirenkamieji programavimo pagrindų, tinklalapių kūrimo pagrindų, kompiuterinės leidybos pagrindų moduliai;

7.4.4. 9–10 klasių mokiniams teikiama pasirenkamoji psichologijos bendroji programa;

7.4.5. kūno kultūros bendrojoje programoje numatytos galimybės mokytojui pritaikyti sporto šaką, fizinius pratimus, individualias užduotis pagal mokinių fizinį pajėgumą, jų polinkius ir poreikius.

8. Stiprinant ugdymo turinio integraciją, Bendrosiose programose:

8.1. peržiūrėti, suderinti ir numatomoose mokinių pasiekimuose atspindėti integraciniai ryšiai tarp ugdymo sričių, dalykų, koncentrų, dalykų ir integruojamųjų programų;

8.2. sustiprinti dalykų programų ryšiai su socialine ir mokinių gyvenimo aplinka;

8.3. socialinio ugdymo srityje pabrėžiamas pilietiškumo ugdymas, kuris įgyvendinamas visų dalykų pamokose, neformaliojo ugdymo veikloje, mokyklos savivaldoje. Pilietiškumo ugdymas susistemintas atskirame privalomame kurse 9–10 klasėje ;

8.4. socialinio ugdymo srityje įtraukta Verslumo ir ekonomikos integruojamoji programa, kuri įgyvendinama per matematikos, geografijos, technologijų ir kitų dalykų pamokas. Ekonomikos ir verslumo ugdymas susisteminamas privalomame ekonomikos kurse 9–10 klasėje;

8.5. informacinių technologijų ugdymo srities bendrojoje programoje be privalomosios programos pateikta Informacinių technologijų integruojamoji programa, kuri įgyvendinama per kitų dalykų pamokas jų mokymuisi panaudojant informacines komunikacines technologijas;

8.6. naujoje Bendrųjų kompetencijų ir gyvenimo įgūdžių ugdymo srityje pateiktos integruojamosios programos – Mokymasis mokyti, Komunikavimas, Darnus vystymasis, Sveikata ir gyvenimo įgūdžiai, Kultūrinis sąmoningumas, įgyvendinamos per visų dalykų pamokas, neformalaus ugdymo veikloje, mokyklos bendruomenės renginiuose.

9. Siekiant suderinti dalykų turinio apimtį, Bendrosiose programose:

9.1. peržiūrėta, kad tos pačios temos nesikartotų keliuose dalykuose, išskyrus tuos atvejus, kai jos nagrinėjamos skirtingais aspektais;

9.2. kai kurių temų atsisakyta arba jos perkeltos į aukštesnes klases.

10. Siekiant patogiau struktūrinti ugdymo turinį, Bendrosiose programose:

10.1. peržiūrėta ugdymo sričių struktūra;

10.2. bendrųjų programų teiginiai numeruojami taip, kad numeraciją būtų patogiu naudoti paieškai virtualioje erdvėje, bendriesiems programų teiginiams susieti su ten publikuojama metodine medžiaga, virtualiais mokymosi objektais, elektroniniams dienynams pildyti ir kt.

III. BENDRŪJŲ PROGRAMŲ SUDARYMO PRINCIPAI

11. Rengiant Bendrąsias programas vadovautasi šiais principais:

11.1. aktualumo visuomenei ir mokiniui. Ugdymo turinys turi padėti mokiniui pažinti save ir kitus, rasti atsakymus į esminius žmogaus gyvenimo klausimus, padėti perimti kultūros ir žinojimo pagrindus. Ugdymo turinys skatina mokinius permąstyti savo šalies ir pasaulio kultūros paveldo įvairovę, žmogiškąsias vertybes, jų išsaugojimo ir puoselėjimo būtinybę, ugdo pagarbą savo šalies kultūrai ir tolerantišką požiūrį į fizinius, religinius, socialinius, kultūrinius žmonių skirtumus. Jis padeda mokiniui tapti mąstančiu, aktyviu, kūrybingu visuomenės nariu, pasirengusiu mokyti visą gyvenimą, tobulėti pačiam ir prisidėti prie visuomenės tobulinimo;

11.2. vertingumo tolesniam mokymuisi ir darbui. Ugdymo turinys turi būti vertingas ir svarbus tolesniam mokymuisi, profesinei veiklai ir saviraiškai. Visų dalykų ugdymo turinys parenkamas taip, kad būtų susietas su mokinio, jo šeimos, bendruomenės gyvenimu, ugdytų mokinio gebėjimą bendrauti ir bendradarbiauti, spręsti problemas, dirbti grupėje ar komandoje,

prisiimti lyderio vaidmenį, santykius su žmonėmis grįsti savitarpio supratimu, konstruktyviai spręsti konfliktus. Mokinys, baigdamas pagrindinio ugdymo programą, turėtų būti įgijęs bendrųjų ir esminių dalykinių kompetencijų, būtinų tęsti mokymąsi, įgyti profesiją, susirasti tinkamą darbą, pagrindus;

11.3. prieinamumo. Ugdymo turinys turi padėti mokiniui įgyti kokybišką pagrindinį išsilavinimą. Turi būti numatytos galimybės ugdymo turinį pritaikyti kiekvienam mokiniui pagal socialinę ir kultūrinę patirtį, lytį, mokymosi stilių, kitus individualius poreikius, užtikrinant kiekvieno mokinio individualių galių plėtotę. Ugdymo turinys sudaromas taip, kad mokinys nuosekliai gilintų savo žinias, gebėjimus ir nuostatas. Prie tų pačių temų ir problemų, tik aukštesniu lygiu, grįžtama aukštesniosiose klasėse, stiprinama ugdymo turinio integracija, ypač išryškinant jo ryšius su gyvenimo praktika ir aktualijomis;

11.4. darnaus vystymosi. Ugdymo turinys remiasi visuomenės darnaus vystymosi nuostatomis. Pabrėžiama gamtinės aplinkos, kultūros, socialinio ir ekonominio visuomenės gyvenimo tarpusavio priklausomybė, į ateities perspektyvą orientuotas kūrybiškas mąstymas, aktyvus kiekvieno asmens dalyvavimas kuriant kokybišką gyvenimą sau ir ateities kartoms. Pagrindinės darnaus vystymosi temos: kultūrų, biologinė ir kraštovaizdžio įvairovė, atsakomybė už aplinkos išsaugojimą vietos ir pasaulio mastu, taika ir konfliktai, pilietiškumas, skurdo mažinimas, klimato kaita, demokratija, teisingumas, sveikata, lyčių lygybė ir kt. integruojamos į dalykų ugdymo turinį. Mokyklos skatinamos, kad darnaus vystymosi idėjų įgyvendinimas taptų jų bendruomenių gyvenimo dalimi.

IV. UGDYMO TIKSLAS IR LAUKIAMAI REZULTATAI

12. Tikslas – plėtoti dvasines, intelektines ir fizines asmens galias, ugdyti aktyvų, kūrybingą, atsakingą pilietį, įgijusį kompetencijas, būtinas sėkmingai socialinei integracijai ir mokymuisi visą gyvenimą.

13. Laukiami rezultatai. Mokinys, mokydamasis pagal Bendrąsias programas, tampa:

13.1. pasitikintis savimi – teigiamai save vertina, yra motyvuotas, atsakingas, patikimas, iniciatyvus, kūrybiškas;

13.2. bendraujantis ir bendradarbiaujantis – konstruktyviai veikia siekdamas bendrų tikslų, kuria ir palaiko gerus santykius su aplinkiniais;

13.3. pasirengęs mokytis visą gyvenimą – yra įgijęs būtinas kompetencijas, kritiškai mąstantis, siekiantis žinių, kūrybiškai jas taikantis problemoms spręsti;

13.4. aktyvus – dalyvauja bendruomenės gyvenime, prisideda prie Lietuvos, Europos ir pasaulio kultūros ir gamtinės aplinkos puoselėjimo, socialinės ir ekonominės gerovės kūrimo.

14. Baigęs pagrindinio ugdymo programą mokinys yra įgijęs bendrąsias kompetencijas:

14.1. mokėjimo mokytis. Jaučia poreikį mokytis ir prisiima atsakomybę už savo mokymąsi, atkakliai siekia užsibrėžto tikslo. Geba planuoti ir apmąstyti mokymosi procesą ir rezultatus, išsikelti pamatuotus tolesnius uždavinius. Žino savo mėgstamus mokymosi būdus, pakankamus ir tobulintinus gebėjimus, mokymosi pasirinkimo galimybes;

14.2. komunikavimo. Siekia konstruktyvaus dialogo, atsakingai vartoja kalbą. Supranta ir perduoda įvairaus pobūdžio žodinius ir nežodinius pranešimus, bendrauja atsižvelgdamas į tikslą, adresatą, situaciją. Randa, kritiškai vertina, apibendrina informaciją ir tinkamai ją pateikia kitiems;

14.3. pažinimo. Siekia pažinti save, domisi socialine, kultūrine, gamtine aplinka, jos raida. Kryptingai pasirenka ir taiko pažinimo metodus, saugiai tyrinėja, nuosekliai, logiškai, kritiškai mąsto, analizuoja ir sprendžia problemas, daro pagrįstas išvadas. Geba aprašyti pasaulį kalba, vaizdais, simboliais, matematinėmis ir kitomis priemonėmis;

14.4. socialinę. Gerbia ir toleruoja įvairių kultūrų, lyties, socialinių ir amžiaus grupių žmones, žino savo ir kitų teises ir pareigas, suvokia save kaip bendruomenės ir visuomenės narį. Konstruktyviai bendradarbiauja siekdamas bendro tikslo, geba valdyti konfliktus, kuria ir palaiko draugiškus santykius, yra empatiškas, padeda kitiems;

14.5. iniciatyvumo ir kūrybiškumo. Mato idėjų sąsajas ir kuria naujas idėjas, originaliai mąsto, geba pritaikyti patirtį naujose situacijose, numatyti alternatyvius problemų sprendimo būdus. Atviras pokyčiams, nebijo neapibrėžtumo, nežinomybės, pagrįstos rizikos, aktyviai dalyvauja įgyvendinant naujas idėjas, įtraukia kitus;

14.6. asmeninę. Teigiamai vertina save, pasitiki savimi, moka sutelkti jėgas siekdamas užsibrėžtų tikslų. Atsparus nesėkmėms ir konfliktams, moka įveikti stresą, ieškoti paramos ir ją priimti. Sąžiningai ir atsakingai veikia, geba numatyti savo elgesio padarinius, rūpinasi savo ir kitų sveikata, saugiai elgiasi, saugo aplinką.

15. Baigęs pagrindinio ugdymo programą mokinys yra įgijęs gyvenimui, tolesniam mokymuisi ir darbui būtinus esminių dalykinių kompetencijų pagrindus. Detaliau kiekvieno dalyko kompetencija išskleidžiama atitinkamos ugdymo srities bendrojoje programoje (1-11 priedai)*.

V. SVARBIAUSI UGDYMO PROCESO YPATUMAI

16. Orientuojantis į tokį ugdymo procesą, kuris įtrauktų mokinį į aktyvų ir sąmoningą mokymąsi, ugdymo procese taikomi aktyvūs mokymo ir mokymosi metodai:

16.1. mokytojas skatina mokinių savarankišką mąstymą, jų aktyvų interpretacinį santykį su mokomąja medžiaga, mokymąsi iš patirties. Mokiniai mokosi aktyviai bendradarbiaudami tarpusavyje ir su mokytoju, bendraudami su kitais žmonėmis, susipažįsta su įvairiomis idėjomis, daiktais, aplinkomis, technologijomis;

16.2. mokytojas mokymo metodus ir mokymosi veiklas parenka ir organizuoja taip, kad mokymas atitiktų mokinių sukauptą patirtį, sugebėjimus, polinkius, mokymosi stilių, pasirengimą mokytis, turimus išteklius ir priemones, emocinį klasės klimatą;

16.3. mokymosi medžiaga ir metodai turi skatinti įvairią aktyvią mokinių veiklą: klausti, tyrinėti, ieškoti, bandyti, pritaikyti, analizuoti, spręsti problemas, kurti. Mokiniai turėtų mokytis įvairaus sudėtingumo kontekstuose, paliekant erdvės pasirinkti jiems tinkamą veiklą ir patirti mokymosi sėkmę;

17. Mokykla, nustatydamą ugdymo turinio planavimo principus ir laikotarpius, numato, kad ugdymo procesas turėtų būti planuojamas lanksčiai, kad prireikus planus būtų galima nesunkiai koreguoti ir pritaikyti, atsižvelgiant į mokinių daromą pažangą, atsivėrusias naujas galimybes ir iškilusius sunkumus:

17.1. ilgalaikiai (dažniausiai, metų) planai rengiami pagal mokyklos nustatytą tvarką. Juose ypač akcentuojama laikotarpio pabaigoje numatoma mokinių mokymosi pažanga, atsižvelgiant į Bendrųjų programų reikalavimus, mokinių esamus pasiekimus ir jų mokymosi galimybes bei poreikius. Plane taip pat trumpai aptariami svarbiausi etapai, būdai ir priemonės išsikeltam tikslui pasiekti;

17.2. trumpalaikiame (etapo) plane suplanuojama į konkrečius mokinių pasiekimus orientuota artimiausių pamokų seka. Jame gali būti aptartos ir kitos su trumpalaikio plano tikslų įgyvendinimu susijusios veiklos (projektinės užduotys, išvykos, susitikimai ir pan.).

17.3. planuodami ugdymo procesą mokytojai bendradarbiauja tarpusavyje. Jie tariaisi dėl ugdymo turinio pritaikymo pagal mokinių poreikius, integracijos, projektinių darbų, tvarkaraščio galimybių panaudojimo ir kt. Planuojant pamokų mokymosi uždavinius, mokymosi veiklas ir vertinimo kriterijus, rekomenduojama tartis su mokiniais. Su planais rekomenduojama supažindinti tėvus (globėjus, rūpintojus).

17.4. prireikus planai gali būti peržiūrimi ir keičiami atsižvelgiant į mokinių mokymosi rezultatus, tempą, kitus poreikius.

18. Ugdymo procese vyrauja mokytis padedantis vertinimas:

18.1. mokytojas nuolat stebi mokinių mokymąsi ir jiems laiku suteikia konkrečią, individualizuotą grįžtamąją informaciją apie jų pažangą ir pasiekimus, parodo sėkmę ir spragas, padeda siekti daugiau.

18.2. remdamasis vertinimo informacija, mokytojas suteikia pagalbą tiems mokiniams, kuriems jos reikia, pritaiko ugdymo turinį turintiems specifinių ugdymosi poreikių (gabiesiems, specialiųjų poreikių ir kt.) mokiniams.

18.3 mokiniai mokomi vertinti ir įsivertinti, atsižvelgiant į pasiektus rezultatus kelti tolesnio mokymosi tikslus.

18.4. remdamasis vertinimo informacija, mokytojas informuoja mokinių tėvus (globėjus, rūpintojus), kitus mokytojus apie mokinio pasiekimus, jo mokymąsi, reikalingą konkrečią pagalbą.

18.5. naudodamasis vertinimo informacija mokytojas rengia ir/ar koreguoja tolesnio ugdymo planą, aptaria juos su kolegomis, mokinių tėvais (globėjais, rūpintojais).

VI. SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ MOKINIŲ UGDYMAS

19. Specialiųjų poreikių mokiniams ugdymo turinys formuojamas, kaip ir visiems mokiniams, remiantis Bendrosiomis programomis ir jas pritaikant pagal individualius šių mokinių gebėjimus, ugdymosi poreikius ir pasiekimus. Ugdymo turinys turi būti formuojamas taip, kad būtų skatinama mokinio savigarba ir motyvacija mokytis.

20. Jeigu, nepaisant suteiktos reikiamos pagalbos, mokiniui nepavyksta pasiekti numatytų pasiekimų, jam Bendrosios programos pritaikomos individualiai. Mokinio gebėjimams ir ugdymosi poreikiams pritaikyta programa siekiama, kad jo mokymosi pažanga būtų kuo didesnė.

21. Vertinant mokinio pasiekimus ir pažangą, remiamasi Bendrosiose programose numatytais mokinių pasiekimais arba tam mokiniui pritaikytoje ugdymo programoje numatytais pasiekimais.

22. Jeigu mokiniui nustatyti labai dideli ugdymosi poreikiai, mokymas gali būti organizuojamas atskiromis veiklos sritimis. Jos parenkamos iš Bendrųjų programų ir pritaikomos pagal mokinio gebėjimus. Svarbu, kad būtų ugdomi kiekvieno specialiųjų poreikių mokinio judėjimo, kalbos ir komunikavimo, socialiniai, funkciniai ir pažintiniai gebėjimai:

22.1. ugdant judėjimo gebėjimus siekiama, kad mokiniai geriau suvoktų savo kūną, kad jų judesiai būtų tikslesni, laisvesni. Mokant judesių mokiniai skatinami planuoti, kaip jie tobulins savo judesius, pusiausvyrą, koordinaciją, ritmą, raumenų stiprumą;

22.2. kalbos ir komunikavimo gebėjimų ugdymo tikslas yra formuoti orientavimosi reakcijas ir jomis remiantis produkuoti ir suprasti įvairią raišką. Ši sritis gali apimti kalbinį raštingumą, raišką, žodyną, sąvokas, mąstymą, simbolių atpažinimą ir naudojimą, raides, žodžius, ženklus ir ženklų kalbą;

22.3. ugdant socialinius gebėjimus siekiama plėtoti mokinių sąveikos su kitais, bendradarbiavimo, savikontrolės gebėjimus;

22.4. funkcinių gebėjimų ugdymas apima mokinių mokymąsi būti veiksmingai aktyviems gyvenamojoje aplinkoje, plėtoti savo savarankiškumą ir iniciatyvumą. Ši sritis apima sveikos gyvensenos ir saugaus elgesio kasdieniame gyvenime, išvykose, judėjimui artimiausioje aplinkoje, laisvalaikiui būtinus įgūdžius;

22.5. ugdant pažintinius gebėjimus siekiama, kad mokiniai taptų aktyvūs ir mokytoji panaudoti savo jautimus ir įgytą patirtį supančiai tikrovei pažinti. Ši sritis apima praktinę veiklą, pratimus, kuriais mokomasi pasirinkti, klasifikuoti, spręsti problemas, pastebėti priežastis ir pasekmės sąryšį.

VII. BENDRŲJŲ PROGRAMŲ STRUKTŪRA

23. Bendrosiose programose dalykų programos suskirstytos pagal ugdymo sritis, sudarytas iš giminiškų, tvirtais integraciniais ryšiais susijusių mokomųjų dalykų.

23.1. Pradinio ugdymo bendrojoje programoje (1 priedas)* dalykai suskirstyti į septynias ugdymo sritis:

23.1.1. Dorinis ugdymas (etika, katalikų tikyba, ortodoksų (stačiatikių) tikyba, evangelikų liuteronų tikyba, evangelikų reformatų tikyba, karaimų tikyba, judėjų tikybos pažintinė programa);

23.1.2. Kalbos (lietuvių gimtoji kalba, kitos gimtosios kalbos, lietuvių valstybinė kalba, pirmoji užsienio kalba);

23.1.3. Matematika;

23.1.4. Socialinis ir gamtamokslis ugdymas (pasaulio pažinimas);

23.1.5. Meninis ugdymas (dailė ir technologijos, muzika, šokis, teatras);

23.1.6. Kūno kultūra;

23.1.7. Kurčiųjų ir neprisigirdinčiųjų ugdymas (lietuvių gestų kalba, lietuvių kalba, matematika, pasaulio pažinimas).

23.2. Pagrindinio ugdymo bendrosiose programose (2–11 priedai)* dalykai suskirstyti į dešimt ugdymo sričių:

23.2.1. Dorinis ugdymas: etika, katalikų tikyba, ortodoksų (stačiatikių) tikyba, evangelikų liuteronų tikyba, evangelikų reformatų tikyba, karaimų tikyba; judėjų tikybos pažintinė programa (2 priedas)*;

23.2.2. Kalbos: lietuvių gimtoji kalba, kitos gimtosios kalbos, lietuvių gestų kalba, lietuvių valstybinė kalba, lietuvių kalba kurtiesiems ir neprigirdintiesiems, pirmoji užsienio kalba, antroji užsienio kalba, užsienio (anglų) kalba kurtiesiems ir neprigirdintiesiems (3 priedas)*.

23.2.3. Matematika (4 priedas)*;

23.2.4. Gamtamokslinis ugdymas (5 priedas)*;

23.2.5. Socialinis ugdymas: istorija, geografija, pilietiškumo ugdymas, ekonomika ir verslumas, psichologija (6 priedas)*;

23.2.6. Meninis ugdymas: dailė, muzika, šokis, teatras, šiuolaikiniai menai (7 priedas)*;

23.2.7. Informacinės technologijos (8 priedas)*;

23.2.8. Technologijos (9 priedas)*;

23.2.9. Kūno kultūra (10 priedas)*;

23.2.10. Bendrųjų kompetencijų ir gyvenimo įgūdžių ugdymas (11 priedas)*.

24. Kiekvienos ugdymo srities bendrojoje dalyje keliami tos srities tikslai ir uždaviniai, paaiškinama šioje ugdymo srityje ugdomos kompetencijos struktūra, aptariamos didaktinės nuostatos, integravimo galimybės, mokymosi aplinka.

25. Dalyko programoje keliami dalyko mokymosi tikslai ir uždaviniai, paaiškinama struktūra, lentelė parodoma mokinių gebėjimų raida einant iš koncentro į koncentrą. Atskira lentelė kiekvienam dviejų klasių koncentrui pateikiami mokinių pasiekimai (nuostatos, gebėjimai, žinios ir supratimas) ir šalia – ugdymo proceso gairės. Toliau aprašoma turinio apimtis ir vertinimas, pateikiant patenkinamo, pagrindinio ir aukštesniojo pasiekimų lygio požymius.

26. Dalykų mokytojams rekomenduojama susipažinti su kitų ugdymo srities dalykų programomis, ieškoti galimybių integruoti ugdymo turinį pirmiausia ugdymo srityje ir su kitų ugdymo sričių dalykais. Tinkama ugdymo turinio integracija sudaro daugiau galimybių priartinti mokymąsi prie gyvenimo, plėtoti bendrąsias mokinių kompetencijas, pritaikyti užduotis pagal mokinių poreikius, polinkius ir galias, išvengti pasikartojimo ir didelių mokymosi krūvių.

VIII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

27. Vadovaujantis Bendrosiomis programomis rengiamos mokinių pasiekimų tyrimų ir patikrinimų programos ir užduotys, vadovėliai ir kitos mokymo ir mokymosi priemonės, mokytojų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo programos ir kiti ugdymo turinį reglamentuojantys teisės aktai.

Pastaba: * Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrųjų programų 1-11 priedai skelbiami „Valstybės žinių“ interneto tinklalapyje adresu: www.Valstybes-zinios.lt, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos interneto tinklalapyje adresu: www.smm.lt ir Švietimo plėtotės centro interneto tinklalapyje adresu www.pedagogika.lt